

აფხაზეთის პრობლემა ახალი საერთაშორისო რეალობების ფონზე

კონფლიქტებით დასერილი მსოფლიო მიმდინარე წლის თებერვალში უმნიშვნელოვანესი ფაქტის მომსწრე გახდა: კოსოვოელმა ალბანელებმა კოსოვოს დამოუკიდებლობა გამოაცხადეს და აშშ-ის და დასავლეთის ალიარებაც მოიპოვეს.

ამ ფაქტს დიდი ვნებათაღელვა მოჰყვა საქართველოში, კერძოდ, გაჩნდა კითხვა, ხომ არ შეიძენდა ის რუსეთის მხრიდან პრეცედენტის მნიშვნელობას აფხაზეთისა და ე.წ. სამხრეთ ოსეთის მიმართ. მართალია, რუსეთი ოფიციალურ დონეზე საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის მხარდამჭერად მოგვევლინა, მაგრამ არავინ იცის, რა ფორმით გახდება კოსოვო რუსეთისთვის საქართველოზე ზემოქმედების ერთ-ერთი ბერკეტი.

ამდენად, ჩვენთვის უმთავრესი უნდა იყოს არა რუსეთის ამჟამინდელი პოლიტიკა კოსოვოს მიმართ, არამედ თავად კოსოვოს მოვლენის კარგად შესწავლა, თუ როგორ უნდა მოვიქცეთ, რომ უცებ სერბული ანალოგიის წინაშე არ აღმოვჩნდეთ.

სწორედ ამ თვალსაზრისით უნდა გავითვალისწინოთ კოსოვოს ის გაკვეთილიც, როცა ნეიტრალური პოზიციის მქონე ამერიკელი და ევროპელი, თვით რუსი დიპლომატები და ექსპერტები სერბული მხარის დიდ შეცდომად მიიჩნევენ იმ გარემოებას, რომ მას 1999 წლიდან 2008 წლამდე აქტიურად, უფრო სწორად, კატეგორიულად არ მოუთხოვია:

კოსოვოს ტერიტორიაზე კომპაქტურად (მიტროვიცა) მცხოვრები სერბული უმცირესობის უსაფრთხოებისა და უფლებების; კოსოვოს სხვა რაიონებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა დაბრუნების, მათი ქონებისა და პირადი უსაფრთხოებისა და კოსოვოს ტერიტორიაზე არსებული ეროვნული სიწმინდეების – მართლმადიდებლური საკულტო ნაგებობის (ეკლესია-მონასტრების) დაცვის საერთაშორისო გარანტიები.

"გარდა ამისა, სერბეთმა გასულ პერიოდში არაფერი გააკეთა კოსოვოელი ალბანელების ინტეგრაციისთვის. მათ არ უშვებდნენ სერბეთის პოლიტიკურ ცხოვრებაში და საშუალებას არ აძლევდნენ რეგიონის ეკონომიკური განვითარებისთვის" (4.03.2008, მარტი ახტისაარი – კოსოვოს დამოუკიდებლობის საერთაშორისო გეგმის ავტორი, გაეროს სპეცწარმომადგენელი კოსოვოში 2005-2007 წლებში).

კოსოვოს დამოუკიდებლობის აღიარების ფაქტმა საბოლოოდ უნდა გამოგვაფხიზლოს, ის ჩვენთვის უნდა იქცეს მიჯნად, საიდანაც უნდა დავიწყოთ აფხაზეთში შექმნილი ვითარებისა და აფხაზეთისადმი არსებული პოლიტიკის (შინ თუ გარეთ) მასშტაბური გაანალიზება.

უპირველესად, აუცილებელია ამ რეალობას თვალი გავუსწოროთ და პირდაპირ და შეულამაზებლად ვთქვათ, რომ აფხაზეთის კონფლიქტის მოგვარების პროცესი ჩიხშია შესული და ადგილიდან არ იძვრის. ამასობაში კი სეპარატისტული რეჟიმი თავის სასარგებლოდ იყენებს დროის ფაქტორს. ამას ადასტურებს რუსეთის კვლევის ავტორიტეტული ცენტრებისა თუ ცნობილი რუსი ანალიტიკოსების (ნიკოლაი ზლობინი – აშშ-ის მსოფლიო უსაფრთხოების ინსტიტუტის რუსული და აზიური პროგრამების ხელმძღვანელი; ლევ ნიკიფოროვი – დიპლომატი – საგანგებო დავალებათა ელჩი, ბალკანეთის საკითხების სპეციალისტი; ფეოდორ ლუკიანოვი – ჟურნალ "რუსეთი გლობალურ პოლიტიკაში" მთავარი რედაქტორი) დამოკიდებულება აფხაზეთის პრობლემისადმი. ისინი დროს წამითაც არ კარგავენ და სწორედ კოსოვოს მაგალითზე აფხაზეთის სტატუსის განსაზღვრის მრავალსაფეხურიანი მოლაპარაკებების სცენარს წარმოადგენენ. მაგალითისთვის აქვე ზოგიერთ მათგანს მოვიხმობთ:

- მოლაპარაკებათა პირველ ეტაპზე უნდა შემუშავდეს *აფხაზეთის სპეციალური ასოცირებული ურთიერთობები რუსეთთან და საქართველოსთან, რომელთაც ექნებათ განსხვავებული კონფიგურაციები და დამოკიდებულების ხარისხი*. ამ ურთიერთობების ჩარჩოებში აუცილებელია ისეთი პრობლემების განხილვა, როგორცაა აფხაზეთის უსაფრთხოებისა და სუვერენიტეტის, მოქალაქეთა კერძო საკუთრების დაცვა, ინვესტიციების საკანონმდებლო რეგულირება, საგადასახადო წესების შემუშავება და სხვა.
- მნიშვნელოვანია სხვადასხვა მხარეების *იურისდიქციის სფეროების გამოჯენა, რუსეთ-აფხაზეთისა და აფხაზეთ-საქართველოს საზღვრების დადგენა, მათი საერთო დემილიტარიზაცია*, განსაკუთრებით იმ ფონზე, როდესაც შესაძლოა, საქართველო უახლოეს მომავალში ნატო-ს წევრი გახდეს. აფხაზეთის კონსტიტუცია "აფხაზეთის რესპუბლიკის" ნეიტრალურ სტატუსს აცხადებს და არის გარანტი იმისა, რომ ქვეყანა არასოდეს შევა სხვა სახელმწიფოს შემადგენლობაში ან არ გაწევრიანდება სამხედრო-პოლიტიკურ კავშირში.
- მოლაპარაკებათა პროცესის მთავარი საკვანძო საკითხი იქნება *დევენილთა პრობლემა*, მათი უფლება დაუბრუნდნენ საკუთარ ტერიტორიას და მიიღონ მატერიალური კომპენსაცია დაკარგული საკუთრების სანაცვლოდ. დევნილთა უფლებებსა და მათ დაცვაზე პასუხისმგებელი უნდა იყოს აფხაზეთის მხარე, ხოლო პოლიტიკურ გარანტირებად შეიძლება მოგვევლინონ რუსეთი, ევროკავშირი და აშშ, რომელთაც ასევე შეუძლიათ დევნილთა დახმარების მიზნით შექმნან სპეციალური ფონდი.
- მოსკოვსა და თბილისს შორის მოლაპარაკების შემდეგ, აფხაზეთში დღეს მოქმედი რუსული პასპორტები შეიცვლება აფხაზეთის პასპორტებით და *აფხაზეთის მოქალაქეობა გახდება "რესპუბლიკაში" მცხოვრებთა ძირითადი სტატუსი*, თუმცა სოხუმის მოსკოვთან, თურქეთთან და საქართველოსთან მოლაპარაკებების შედეგად, მსურველთათვის, *შესაძლოა, დაწესდეს ორმაგი მოქალაქეობა*.
- *აფხაზეთის მხარე აიღებს პასუხისმგებლობას იმ საბრძოლო იარაღთან დაკავშირებით*, რასაც "რესპუბლიკის" მოქალაქეები ფლობენ, ასევე, *სამი ოფიციალური ენის – აფხაზურის, ქართულის და რუსულის – შენარჩუნების თაობაზე* და უზრუნველყოფს ამ ენებზე განათლების მიღებასა და მასობრივი საინფორმაციო საშუალებების მუშაობას. ყოველივე ეს და ამავდროულად ადამიანის უფლებების დაცვის სფეროში განხორციელებული რიგი ღონისძიებები უნდა გახდეს დსთ-ს მხრიდან აფხაზეთისათვის ეკონომიკური ბლოკადის მოხსნის საფუძველი.

რუსი ანალიტიკოსების აზრით, უნდობლობა და გეოპოლიტიკური მეტოქეობა ევრაზიაში რუსეთს და აშშ-ს ხელს უშლის იმის გაცნობიერებაში, რომ ამ კონფლიქტის მოწესრიგებით ყველა მოგებული დარჩება. კერძოდ, ეკონომიკური თვალსაზრისით, აფხაზეთი უნდა გადაიქცეს **თავისუფალ ეკონომიკურ ზონად**, რაც მთლიანად რეგიონის (სამხრეთ კავკასიის) პოლიტიკური და ეკონომიკური განვითარების სერიოზული სტიმული გახდება. პოლიტიკური თვალსაზრისით კი, დემოკრატიული, ნეიტრალური და დემილიტარიზებული აფხაზეთი იქცევა **გამყოფ, ბუფერულ ზონად** რუსეთსა და საქართველოს შორის, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ეს უკანასკნელი ნატო-ს წევრი გახდება.

რუსეთის პრეზიდენტისა და საგარეო საქმეთა მინისტრის ბოლო პერიოდში გაცხადებული პოზიციები მნიშვნელოვნად ემთხვევა ზემოთაღნიშნულ მიდგომებს. კეთდება მინიშნებები, რომ პრობლემის პოლიტიკური გზით მოგვარების კომპრომისულ ალტერნატივად შეიძლება განვიხილოთ საკითხის სოციალურ-ეკონომიკურ და ჰუმანიტარულ ჭრილში გადაწყვეტა. ხმამაღლა გაიჟღერა აფხაზეთის "ტაივანიზაციის" შემდგომმა პერსპექტივამაც, გადაიდგა კონკრეტული ნაბიჯებიც.

ყოველივე აქედან გამომდინარე, ქართულმა მხარემ უნდა შეძლოს თავის სასარგებლოდ გამოიყენოს რუსული ანალიტიკური ცენტრებისა თუ ცალკეული რუსი ანალიტიკოსების მიერ აფხაზეთის პრობლემის მოგვარებასთან დაკავშირებით გამოთქმული პოზიტიური შეხედულებები. ამასთანავე, აქცენტირება გააკეთოს იმ ფაქტზე, რომ რუსეთი სერბეთის მხარდაჭერისას (ცხადია, მერკანტილური ინტერესებიდან გამომდინარე), უნებლიეთ, გაეროს ფუნდამენტალური პრინციპებისა და საერთაშორისო სამართლის დამცველად გვევლინება, მაშინ, როდესაც აფხაზეთთან მიმართებაში არ ცნობს, უფრო მეტიც, ეწინააღმდეგება მას. არადა გაეროს მიერ აფხაზეთის პრობლემასთან დაკავშირებით მიღებული სამ ათეულზე მეტი რეზოლუცია და საერთაშორისო სამართალი – ჰელსინკის შემაჯამებელი აქტი და მისი მე-2 დამატება – მუდმივად უსვამს ხაზს საქართველოს სუვერენიტეტისა და ტერიტორიული მთლიანობის ხელშეუხებლობას.

ამასთან ერთად მსოფლიო თანამეგობრობას უნდა ვამცნოთ ის ნონსენსები, რაც აფხაზეთის ე.წ. რესპუბლიკის სახალხო კრების მიერ აფხაზეთის სახელმწიფო დამოუკიდებლობის გამოცხადებას ახლავს, ანუ რის "საფუძველზე" მიიჩნევენ აფხაზი სეპარატისტები აფხაზეთს დამოუკიდებელ რესპუბლიკად. კერძოდ, 1999 წლის 12 ოქტომბერს აფხაზეთის ე.წ. რესპუბლიკის სახალხო კრების (პარლამენტის) სხდომაზე მიიღეს "აქტი აფხაზეთის რესპუბლიკის სახელმწიფო დამოუკიდებლობის შესახებ", რომელსაც ხელი მოაწერეს მაშინდელმა პრეზიდენტმა ვ. არძინბამ, სახალხო კრების სპიკერმა ს. ჯინჯოლიამ და პარლამენტის დეპუტატებმა. ამ აქტის ბაზისს წარმოადგენდა იმავე წლის 3 ოქტომბერს ჩატარებული რეფერენდუმი აფხაზეთის დამოუკიდებლობის შესახებ "აფხაზეთის რესპუბლიკის" მოქმედი კონსტიტუციის შესაბამისად. მათი მონაცემებით, რეფერენდუმში მონაწილეობა მიიღო 219 534 ამომრჩეველმა(!)

უნდა გავითვალისწინოთ, რომ 2007-2008 წლებში აფხაზეთში მიმდინარე პასპორტიზაციის პროცესში რუსულ-აფხაზური მონაცემებით, 117 ათასი ამომრჩეველია, რაც ბოლო, 2007 წლის 4-18 მარტის საპარლამენტო არჩევნების დროსაც დადასტურდა. მაშინ გაურკვეველია, როგორ დაფიქსირდა 1999 წელს 2007 წელთან შედარებით ამომრჩეველთა ორჯერ მეტი რაოდენობა(?)

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ 1996 წლის 23 ნოემბერს საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე, "რეფერენდუმის შესახებ" საქართველოს კანონის შესაბამისად, ჩატარდა პლებისციტი კითხვაზე: "მხარს უჭერთ თუ არა აფხაზეთის ავტონომიურ რესპუბლიკაში სეპარატისტული რეჟიმის მიერ დანიშნული საპარლამენტო არჩევნების ჩატარებას საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენამდე და აფხაზეთში დევნილთა და ლტოლვილთა დაბრუნებამდე". პლებისციტში მონაწილეობა მიიღო და წინააღმდეგ ხმა მისცა 224 925-მა დევნილმა ამომრჩეველმა.

ფაქტობრივად, ამ აქტით სამართლებრივად გაბათილდა აფხაზეთის კონსტიტუცია, რომელიც სეპარატისტებმა აფხაზეთის მოსახლეობის უმრავლესობის გარეშე და მისი ნების წინააღმდეგ მიიღეს.

სამართლის ნორმების ამგვარი იგნორირებითა და დარღვევებით, ძალადობრივი გზით აფხაზეთში შექმნილი რეალობა ძალიან მძიმეა. მიუხედავად ამისა, ის ასევე გვაიძულებს და გვავალდებულებს კიდევ, ხმამაღლა განვაცხადოთ, თანაცხოვრების რა ფორმას ვთავაზობთ აფხაზურ მხარეს და რისთვის ვართ მზად. მსგავსი შეთავაზებები, ბუნებრივია, სერბების მხრიდან კოსოვოს მიმართაც იყო, მაგრამ ეს არ იყო სერბეთის ერთიანი სახელმწიფო მიდგომა ამ საკითხის მიმართ. თვით სერბეთის პრეზიდენტი ბ. ტადიჩი მკვეთრად არ აფიქსირებდა საკუთარ პოზიციას, ხოლო ყოფილი საგარეო საქმეთა მინისტრი – გ. სვილანოვიჩი, ფინანსთა მინისტრი – მ. დინკიჩი, ცნობილი პოლიტიკური მოღვაწე და მწერალი დ. ჩოსიჩი საერთოდ არ ეწინააღმდეგებოდნენ კოსოვოს სრულ დამოუკიდებლობას. ზოგიერთი რუსი დიპლომატი და ანალიტიკოსი და ცალკეული სერბი პოლიტიკოსები კი (ვ. კომტუნცა – პრემიერ-მინისტრი, ვ. დრაშკოვიჩი, ვ. იერემიჩი – სერბეთის ყოფილი

და მოქმედი საგარეო საქმეთა მინისტრები) ერთიანი სერბეთის შემადგენლობაში კოსოვოს "შეზღუდულ ანუ კონტროლირებად დამოუკიდებლობას" სთავაზობდნენ. "შეზღუდული დამოუკიდებლობის" კოსოვოს ეძლეოდა უფლება შეექმნა აღმასრულებელი, საკანონმდებლო და სასამართლო ხელისუფლების საკუთარი სტრუქტურები, განესაზღვრა საზოგადოებრივი ცხოვრების პირობები სერბი და სხვა არაალბანური უმცირესობების უფლებების დაცვის გარანტიით. მას ექნებოდა ევროპულ ინსტიტუტებთან დამოუკიდებლად ურთიერთობისა და თითქმის ყველა საერთაშორისო ორგანიზაციაში, გარდა გაეროსი, საკუთარი წარმომადგენლობის ყოლის უფლება. ფაქტობრივად, "შეზღუდული დამოუკიდებლობის" ცნება ესადაგება საყოველთაოდ გავრცელებული "ფართო ავტონომიის" განსაზღვრებას. ამას, დამოუკიდებლობის აპელირებით, სეპარატისტული ლიდერების "პოლიტიკური ღირსებების" მოჩვენებითი დაკმაყოფილების მიზანი ჰქონდა. რეალურად, "შეზღუდული დამოუკიდებლობა" იგივე ხარისხის პოლიტიკური პროდუქტია, რაც ევროპაში უკვე არსებული "ფართო ავტონომიები" (კატალონია, ბასკების ქვეყანა – ესპანეთში, კორსიკა და ზღვისგალმა ტერიტორიები – საფრანგეთში, გრენლანდია და ფარერების კუნძულები – დანიაში, სამხრეთ ტიროლი, სიცილია, სარდინია, ვალლე-დ'ოსტა, ფრიული-ვენეცია-ჯულია – იტალიაში და ა.შ).

"ფართო ავტონომიის" მინიჭების საკითხი ერთხანს აფხაზეთთან მიმართებაშიც იხილებოდა. ბოდენის დოკუმენტად წოდებული "თბილისსა და სოხუმს შორის უფლებამოსილებათა გამიჯვნის ძირითადი პრინციპები" გაეროს უშიშროების საბჭომ (1393 რეზოლუცია) ჯერ კიდევ 2002 წლის 31 იანვარს მოიწონა.

სწორედ ბოდენის დოკუმენტი ესადაგება თავისი შინაარსით ევროპული "ფართო ავტონომიისა" და სერბულ-რუსული "შეზღუდული დამოუკიდებლობის" სახელმწიფო წარმონაქმნის მოდელს. მართალია, ამ დოკუმენტთან დაკავშირებითაც იყო აზრთა სხვადასხვაობა, მაგრამ მათი შეჯერების ნაცვლად, ბოდენის დოკუმენტის განხილვა საბოლოოდ შეწყდა.

მსოფლიოში შექმნილი ახალი რეალობები კი, უწინარესად კოსოვოს დამოუკიდებლობის გათვალისწინებით, აფხაზეთის პრობლემის მოგვარებისადმი ახალ მიდგომებს ითხოვს. *ქართულმა მხარემ – საერთაშორისო დონეზე – თავის თავზე უნდა აიღოს აფხაზი ეთნოსის დაცვის საკითხები, ხმამაღლა უნდა განაცხადოს, რომ ის მზად არის, დაიცვას აფხაზეთის არა მარტო ქართული მოსახლეობის, არამედ ადგილობრივი ეროვნული უმცირესობების – აფხაზებისა და სხვა ეთნიკური ჯგუფების პირადი და ქონებრივი უსაფრთხოება, კულტურული თვითმყოფადობა, ტრადიციები და წეს-ჩვეულებები. ამ მიზნით, ქართულმა მხარემ უნდა მიიღოს შესაბამისი კანონმდებლობა დღეისათვის ამ დარგში მსოფლიოში, განსაკუთრებით ევროპაში, არსებული პრაქტიკის გათვალისწინებით. ქართული სახელმწიფოს პოლიტიკა ამ მიმართულებით მეტი აქტიური უნდა იყოს, ვიდრე რე-აქტიული. დრო არ ითმენს!*

აფხაზეთის პრობლემის მოგვარების ახალი და თანამედროვეობის შესატყვისი, მეტნაკლებად რეალური პროგრამის შექმნაში სათანადო აქტიურობაც ძალიან მალე უნდა გამოიკვეთოს, რადგან კოსოვოს მოვლენამ ისიც ნათლად დაგვანახა, რომ მხოლოდ ისტორიული სიმართლისა და გაეროს რეზოლუციების აპელირებამ შეიძლება, სერბეთის ბედი გაგვაზიარებინოს. მერე არც ის იქნება გასაკვირი, რომ ჩვენი პასიურობის დაგმობით თვით რუსეთმაც გამოიღოს თავი(!).

საბოლოოდ, ერთიც უნდა ითქვას – აფხაზეთის პრობლემის მოგვარების საკითხში განსაკუთრებულ როლს იძენს 2014 წლის სოჭის ზამთრის ოლიმპიადის ფაქტორი. რუსეთის ხელისუფლებამ ეს მოვლენა სახელმწიფოს უმთავრეს პრიორიტეტად გამოაცხადა არა მარტო სპორტული, არამედ იქ განსახორციელებელი საინვესტიციო და ინფრასტრუქტურული პროექტების მნიშვნელობის გათვალისწინებით. ამდენად, განსაკუთრებულ დატვირთავს იძენს სოჭის მოსაზღვრედ მდებარე კონფლიქტურ რეგიონში – აფხაზეთში სტაბილურობის

შენარჩუნება. წინააღმდეგ შემთხვევაში, რუსეთისთვის მნიშვნელოვანი "ეროვნული პროექტის" განხორციელებას საფრთხე შეექმნება. ეს გარემოება აიძულებს რუსეთს, ყველაფერი იღონოს აფხაზეთში სიტუაციის გასაწესრიგებლად, რაც ქართული მხარის მონაწილეობის გარეშე, პრაქტიკულად, შეუძლებელი იქნება. ასე რომ, საქართველომ ეს კოზირი ხელიდან არ უნდა გაუშვას და გონივრულად უნდა გამოიყენოს.

P.S. ბოლო დღეებში რუსეთმა მაინც გაიმეორა მისი "ისტორიული გამოცდილება" და აფხაზეთის მიმართ მკვეთრი სვლების გაკეთება დაიწყო:

- 8 მარტს ის ოფიციალურად გამოვიდა აფხაზეთისთვის ეკონომიკური ბლოკადის დაწესების შესახებ დსთ-ს 1996 წლის 19 იანვრის დადგენილებიდან;
- რუსეთის ფედერაციის სახელმწიფო სათათბირომ 13 მარტისთვის დანიშნა საპარლამენტო მოსმენა აფხაზეთის, ე.წ. სამხრეთ ოსეთისა და დნესტრისპირეთის თვითგამოცხადებული რესპუბლიკების დამოუკიდებლობის აღიარებისთვის;
- 2014 წლის სოჭის ზამთრის ოლიმპიადის მზადების წინა პერიოდში რუსეთის მთავრობამ აქტიურად დაიწყო ოლიმპიური პროექტების რეალიზაციაში აფხაზეთის ინფრასტრუქტურის, ბუნებრივი და შრომითი რესურსების ჩართვის პროგრამების შემუშავება.

რუსეთმა ეს ნაბიჯები უმთავრესად კოსოვოს საკითხებზე დასავლეთისთვის პასუხად, სოჭის ოლიმპიადისთვის მზადებისა და ბოლო პერიოდში საკუთარი პოლიტიკური ინტერესების შოვინისტური განწყობილების და აფხაზეთში შექმნილი ანტირუსული ატმოსფეროს გასაწესრიგებლად გადადგა.

ამასთან ერთად, ჩანს, რომ რუსეთი არ შეეცდება აფხაზეთის პოლიტიკური დამოუკიდებლობის აღიარებას, რათა კიდევ ერთხელ "წარმოჩნდეს" მსოფლიოში სტაბილურობის შენარჩუნების გარანტიად, აგრეთვე საკუთარ მოსახლეობას და მეგობრებს გაუმყაროს მათ "უფლებებზე ზრუნვის" ილუზორული წარმოდგენა, ხოლო აფხაზებს კიდევ ერთხელ შეახსენოს "აფხაზური სამოთხის" შექმნის შესაძლებლობა.

"მცდარი, უზნეო და პროვოკაციული" უწოდა საქართველოს პრეზიდენტმა მ. სააკაშვილმა რუსეთის ამ ქმედებებს. აფხაზეთთან მიმართებაში საქართველოს უამრავი რესურსი გააჩნია და მათი დროული ამოქმედებით არა მარტო რუსეთის მხრიდან მიმდინარე საქართველოს ტერიტორიების "მცოცავი ანექსიის" შეჩერება, არამედ კონფლიქტების გადაწყვეტის პროცესის სრულიად ახალ ფაზაში გადაყვანა შეიძლება.

ზურაბ ჯგუბურია

საქართველოს პარლამენტის წევრი